

จากคณะกรรมการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
สำนักงานวิจัยและพัฒนาการทางทหารกองทัพบก

มหาวิทยาลัยปทุมธานี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

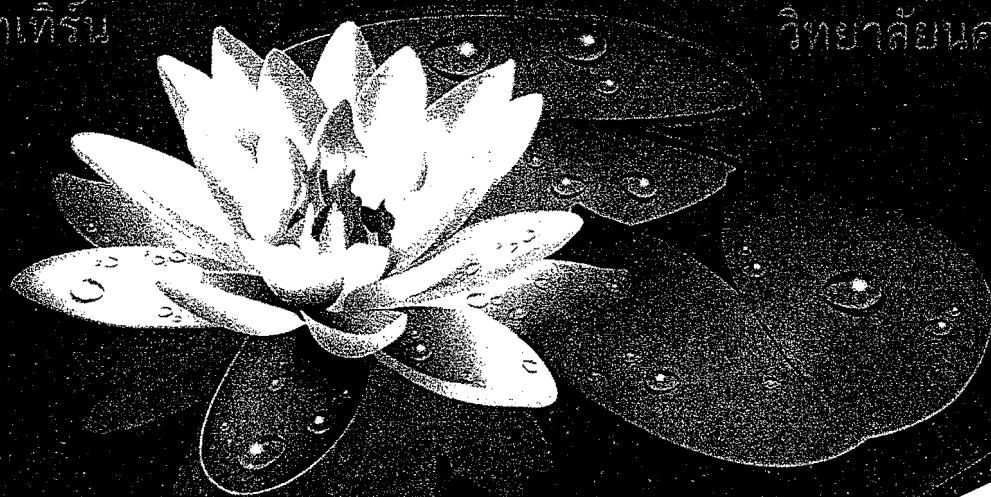
วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

วิทยาลัยนครราชสีมา

คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัย

เกษตรศาสตร์

รายงานรวมบทความวิจัย

สืบเนื่องจากการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 4 ประจำปี 2560

หัวข้อ “การวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้สู่ยุคไทยแลนด์ 4.0”

30 เมษายน 2560

ณ อาคารหอประชุม มหาวิทยาลัยปทุมธานี

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 4 ประจำปี 2560

กลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

กลุ่มสาขาศึกษาศาสตร์

กลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

กลุ่มสาขาบริหารธุรกิจและการจัดการ

วันที่ 30 เมษายน 2560 ณ อาคารหอประชุม มหาวิทยาลัยปทุมธานี

จัดทำโดย

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

ปีที่พิมพ์

เมษายน 2560

จำนวนพิมพ์

300 เล่ม

ที่ปรึกษา

ดร.ชนากานต์ ยืนยง

ผศ.ดร.อารีวรรณ เอี่ยมสะอาด

ผศ.ดร.วิสุทธิ วิจิตรพัชรภรณ์

ผศ.ดร.โยธิน ศรีโสภา

ร.อ.ดร.อภิสิทธิ์ ทรงบัณฑิตย์

ดร.ม.ล.ปริญญา จรุงโรจน์

ดร.ชัยวัฒน์ ประสงค์สร้าง

พ.ท.ณชน เฟื่องแสง

ผศ.ดร.ไตรรัตน์ ยืนยง

รศ.ดร.วิภาส ทองสุทธิ

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

สำนักงานวิจัยและพัฒนาการทางทหารกองทัพบก

วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

วิทยาลัยนครราชสีมา

คณะผู้จัดทำ

ผศ.ดร.สรายุทธ์ เศรษฐขจร
ผศ.ดร.ไพสิน นุกุลกิจ
ผศ.ดร.จิราภรณ์ ชันทอง
ผศ.ดร.วรรณวิภา ไตลังคะ
วราภรณ์ บุญญจักร์
พรทิพย์ แสงจันทร์

รศ.ดร.กรรณิการ์ สุขเกษม
อาจารย์นิธิมา ยืนยง
ผศ.ดร.วิบูลย์ พุ่มพูลสวัสดิ์
ประทีนร์ ชันทอง
เบ็ญจวรรณ เขยชม
พรวิภา แก้วสุก

ออกแบบรูปเล่ม

ศักดิ์นรินทร์ เสือสิทธิ์

ฝ่ายส่งเสริมงานวิจัยและตำรา
มหาวิทยาลัยปทุมธานี

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์เทคโนโลยีปทุมธานี (พี-เทค)
130 หมู่ 4 ตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี 12000
โทรศัพท์ 0-2979-5716

ผลงานฉบับเต็ม

www.ptu.ac.th/meetingindex.php

สารจากอธิการบดี มหาวิทยาลัยปทุมธานี

การประชุมวิชาการและการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติที่จัดขึ้นในครั้ง นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นช่องทางในการเผยแพร่ผลงานวิจัย นวัตกรรม และงานสร้างสรรค์ ของคณาจารย์ นักวิชาการ นักศึกษา และบุคคลทั่วไปสู่สาธารณชน ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการนำพาประเทศ เข้าสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 ได้อย่างมั่นคง เข้มแข็ง และเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศ และประชาคมโลก

การส่งเสริมให้เกิดการสร้างชุมชนฐานความรู้ที่เกิดจากผลงานวิจัย นวัตกรรม และงานสร้างสรรค์ โดยเปิดโอกาสให้มีเวทีนำเสนอ เผยแพร่ แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และประสบการณ์ เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ และพัฒนาต่อยอดไปสู่การเพิ่มมูลค่าทางสังคมและเศรษฐกิจได้ นอกจากนี้ ยังเป็นการส่งเสริมให้บุคคลที่สนใจ ได้ตระหนักถึงบทบาทและความสำคัญของการสร้างผลงานทางวิชาการ และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ จึงนับเป็นโอกาสอันดีที่มหาวิทยาลัยปทุมธานี และเครือข่ายความร่วมมือ ได้จัดโครงการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 4 ประจำปี 2560 ขึ้น โดยรูปแบบของการประชุมในครั้ง นี้ นอกจากการนำเสนอผลงานวิจัยทั้งภาคบรรยายและภาคโปสเตอร์แล้ว ยังมีการบรรยายพิเศษ หัวข้อการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้สู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งเป็นหัวข้อเรื่องที่ น่าสนใจอย่างยิ่งในยุคปัจจุบัน

ในนามของมหาวิทยาลัยปทุมธานี มีความยินดีและขอขอบคุณ คณะผู้จัดงานและคณะกรรมการเครือข่ายความร่วมมือทุกท่าน ที่ได้จัดการประชุมได้อย่างเรียบร้อยและสมบูรณ์ อันแสดงให้เห็นถึงศักยภาพและอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของโครงการความร่วมมือรวมทั้งการมีผลงานวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์กับชุมชนได้ในเชิงประจักษ์ ท้ายนี้ขออวยพรให้คณะผู้จัดงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ประสบแต่ความสุขความเจริญ หวังอย่างยิ่งว่าผู้เข้าร่วมประชุมทุกท่านจะได้รับความรู้และประโยชน์ ที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาตนเอง ประเทศชาติ และสังคมต่อไป

ดร.ชนากานต์ ยืนยง
อธิการบดี มหาวิทยาลัยปทุมธานี

คำนำ

มหาวิทยาลัยปทุมธานี ร่วมกับเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ซึ่งประกอบด้วย (1) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (2) ภาควิชาการบริหาร การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (3) คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ (4) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครปฐม (5) สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง (6) ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (7) วิทยาลัย นอร์ทเทิร์น (8) วิทยาลัยนครราชสีมา (9) สำนักงานวิจัยและพัฒนาการทางทหารกองทัพก ได้จัดการประชุมวิชาการและการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 4 ประจำปี 2560 ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศทางวิชาการ งานวิจัย และงานสร้างสรรค์ เปิดโอกาสให้คณาจารย์ นักวิจัย คณาจารย์ และนักศึกษา ได้พบปะแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ที่ เกิดจากการศึกษาค้นคว้า ตลอดจนเป็นเวทีให้กับนักวิจัยรุ่นใหม่ได้เผยแพร่ผลงานวิจัยและ งานสร้างสรรค์สู่สังคม นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือและการสร้าง เครือข่ายระหว่างนักวิจัยและนักวิชาการ ในการสร้างสรรค์ผลงานที่มุ่งแก้ไขปัญหาและ ตอบสนองความต้องการของประเทศ ที่กำลังเกิดภาวะความขัดแย้งทางสังคม ภาวการณ์ ชะลอตัวทางเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง โดยมีรายละเอียดผลงานดัง ปรากฏในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติฉบับนี้ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม สาขาหลัก คือ กลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กลุ่มสาขาศึกษาศาสตร์ กลุ่มสาขา มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และกลุ่มสาขาบริหารธุรกิจและการจัดการ

ท้ายนี้คณะกรรมการดำเนินงานจัดการประชุม ขอขอบคุณเครือข่ายความร่วมมือ ทางวิชาการ คณะที่ปรึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งภายในและภายนอก ที่ได้ให้เกียรติและเสียสละ เวลาอันมีค่า ร่วมพิจารณาประเมินผลงาน ขอขอบคุณวิทยากรผู้ดำเนินรายการประจำห้อง และ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ทำให้งานสำเร็จลุล่วงด้วยดี หวังอย่างยิ่งว่าองค์ความรู้จากการ ประชุมวิชาการในครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้นำเสนอผลงาน ชุมชน สังคม และ ประเทศชาติสืบไป

คณะกรรมการดำเนินงาน

สารบัญ

	หน้า
การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อการระดม ทรัพยากรทางการศึกษาในอำเภอบางน้ำเปรี้ยวสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาฉะเชิงเทราเขต 1 จุฬารัตน์ ยอดสิงห์	839
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี สุขุม จุสนิทธิ	853
การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ วัฒนธรรมและภูมิ ปัญญาท้องถิ่น และพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 จากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิกซอร์ อัศนีย์ ทองอินทร์	867
แนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วน ตำบลท้ายเกาะ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ดร.บุญเพ็ง จันทร์งาม	876
แนวทางการบริหารจัดการทุนชุมชน กรณีพื้นที่จังหวัดตรัง กาหลง กลิ่นจันทร์	888
รูปแบบวิถีชีวิตภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้สูงอายุเพื่อการถ่ายทอดสภาวะ สำหรับชุมชน จังหวัดเพชรบูรณ์ ปวีตรา โคบำรุง	902

รูปแบบวิถีชีวิตภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้สูงอายุเพื่อการถ่ายทอดสุขภาพ สำหรับชุมชน จ.เพชรบูรณ์

The Local Wisdom in life Model of Old Age for Transferring The Health for Community in Phetchabun Province

ปวีตรา โคบำรุง

ปวีตรา โคบำรุง หน่วยงานที่สังกัด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ที่อยู่ 83 หมู่ที่ 11 ถนน
สระบุรี-หล่มสัก ตำบลสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ 67000 เบอร์โทรศัพท์ 056 – 717134 ต่อ 1208
มือถือ 08 – 5988-7909 E – Mail: nongkaewjai@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบริบทผู้สูงอายุจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อศึกษาลักษณะของวิถี
ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ผู้สูงอายุใช้ในการดำเนินชีวิต และเพื่อแนวทางการพัฒนาสุขภาพโดย
ทำการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ลงพื้นที่สำรวจ สัมภาษณ์ผู้สูงอายุ และหน่วยงาน
ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัยพบว่า (1) ด้านที่อยู่อาศัย โดยภาพรวมผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับการอยู่รวมกัน
เป็นครอบครัวใหญ่มีการเรียนรู้ลักษณะพฤติกรรมการดำรงชีวิตที่ไปในรูปแบบเดียวกัน ถ่ายทอดไป
ทางเครือญาติ (2) ด้านโภชนาการ โดยภาพรวมผู้สูงอายุให้ความสำคัญเกี่ยวกับการรับประทานอาหาร
ที่มีวัตถุดิบมาจากท้องถิ่นที่ทำการเพาะปลูกเอง (3) ด้านเครื่องนุ่งห่ม โดยภาพรวมผู้สูงอายุจะ
ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการแต่งตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และ (4) ด้านการรักษาโรคผู้สูงอายุให้
ความสำคัญกับการนำสมุนไพรท้องถิ่นที่สามารถหาได้ง่ายตามถิ่นที่อยู่อาศัยมาใช้ในการรักษาโรค
พื้นฐาน โดยแนวทางการพัฒนาสุขภาพเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนในท้องถิ่นและส่งเสริมสุขภาพ
ภาวะชุมชนให้มีความแข็งแรงอันจะนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ภูมิ
ปัญญาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ภูมิปัญญาเกี่ยวกับโภชนาการ ภูมิปัญญาเกี่ยวกับเครื่องนุ่งห่มและ ภูมิปัญญา
เกี่ยวกับยารักษาโรคจนเกิดภาวะสมดุลมีความสุขในชีวิตการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาถ่ายทอดเพื่อเพิ่ม
สุขภาพให้กับคนในชุมชนจะให้ความสำคัญกับการสร้างสุขภาพผู้สูงอายุเป็นหลัก

คำสำคัญ : ผู้สูงอายุ, สุขภาพ, ภูมิปัญญาท้องถิ่น

Abstract

The purposes of this research were to learning context of Old age in phetchabun. Local knowledge that Old age were to life and guideline for healthy development by learning from paper and research that concern. Survey, interview old age and government agencies that concern.

The results were as follows (1) Good relationship with family. (2) Nutrition Old age clean food resource (3) Clothes Old age dressed up appropriate with situation.(4) Medicine Old age bring herbs that live in local area for basic cure. Guideline for healthy development for strength to local and promote local healthy have strength. Bring about to good quality of life 4 part include residence Nutrition Clothes Medicine

Keywords : Old age, healthy, knowledge

บทนำ

การพัฒนาที่ผ่านมาประเทศไทยเร่งพัฒนาประเทศจนเศรษฐกิจเติบโตในอัตราสูง โดยการพึ่งพิงปัจจัยการผลิตทั้งทรัพยากรธรรมชาติและแรงงานที่มีราคาถูกและใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง จนทรัพยากรหลายอย่างหมดสิ้นไป และไม่สามารถฟื้นฟูขึ้นมาใหม่ได้ ดังนั้นภายใต้ กระแสการพัฒนาที่ต้องการความมั่นคงอย่างยั่งยืนในอนาคต จำเป็นอย่างยิ่งเศรษฐกิจไทยต้องถูก ปรับโครงสร้างไปสู่ระบบเศรษฐกิจที่เน้นการเพิ่มประสิทธิภาพและสร้างนวัตกรรม ซึ่งใช้แนวคิด เศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่มีพื้นฐานสำคัญอยู่ที่การใช้องค์ความรู้ การศึกษา การสร้างสรรค์งาน และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาที่เชื่อมโยงกับเทคโนโลยีนวัตกรรมสมัยใหม่บนรากฐานทางวัฒนธรรม และ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเมื่อพิจารณาความหมายของภูมิปัญญา ท้องถิ่นที่ได้อธิบายไว้คือ ความรู้ ความคิด ความเชื่อ และความสามารถจัด เจนที่กลุ่มชนได้จากประสบการณ์ที่สั่งสมไว้อันเป็นผลของการใช้สติปัญญาในการปรับตัวและ ดำรงชีพกับสภาวะต่างๆ ในระบบนิเวศหรือสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทาง สังคมวัฒนธรรมที่มีการพัฒนาสืบสานกันมาในพื้นที่ที่ชุมชนนั้นตั้งถิ่นฐานอยู่ ดังนั้น ภูมิปัญญา ท้องถิ่นจึงเป็นฐานที่สำคัญของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เนื่องจากส่วนประกอบของเศรษฐกิจนี้ คือ การสืบทอดทางวัฒนธรรม ศิลปะ สื่อ และงานสร้างสรรค์ ต่างสืบเนื่องมาจากภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งหมายถึง ความสามารถในการใช้ความรู้ เพื่อพัฒนาและดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่น มีการถ่ายทอดความรู้ไปใช้ในการพัฒนาท้องถิ่นจนเกิดเป็นความรู้ใหม่ที่มีการใช้และพัฒนาเป็นวงจรไม่จบสิ้น อาหารที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่มและยารักษาโรค

ประเทศไทยมีความพร้อมในการขับเคลื่อนประเทศให้เข้าสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ระดับหนึ่ง เนื่องจากไทยมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะทางศิลปะที่สืบทอดต่อกันมาผ่าน วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาตาม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ที่กล่าวว่า “ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็ง ของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ ที่เน้นการสนับสนุนการนำภูมิปัญญาและ วัฒนธรรมท้องถิ่นมาใช้ในการสร้างสรรค์ คุณค่าของสินค้าและบริการ” ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยได้ สูญหายไปมากมาย และไม่ได้นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ดังนั้นในหลายทศวรรษที่ผ่านมา โครงการ พัฒนาท้องถิ่นของประเทศไทยที่ไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากการละเลย วัฒนธรรมองค์ความรู้ภูมิ ปัญญาท้องถิ่นทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ ถ้าสังคมไทยตกอยู่ในสถานการณ์ที่คนส่วนใหญ่ไม่สนใจและเห็น ความสำคัญของ ภูมิปัญญาท้องถิ่น จะทำให้สังคมไทยไม่สามารถดำรงเอกลักษณ์มีผลให้ขาดความ ภูมิใจในรากเหง้า ของตนเอง และขาดโอกาสจะได้รับผลประโยชน์ในการสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้า และบริการ ซึ่ง ต้องอาศัยทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น อย่างไรก็ตามยังมีบุคคลบางกลุ่ม เช่น ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้านบางพื้นที่ที่ไม่ทำตามแนวทางการพัฒนาสมัยใหม่ แต่ได้ใช้แนวทาง ความรู้ ภูมิ ปัญญา และวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมที่ผสมผสานเทคโนโลยีใหม่บางอย่างที่เห็นว่าดีและ เหมาะสม โดยอยู่ บนฐานของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การเกิดสัมฤทธิ์ผลดังกล่าวต้องมีแนวทางการ บริหารจัดการเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีขั้นตอนต่าง ๆ คือ การรวบรวมและจัดหมวดหมู่ วิเคราะห์แล้วคัดเลือก ภูมิปัญญาเพื่อดำเนินการในแนวทางที่เหมาะสม เช่น อนุรักษ์ ประยุกต์ หรือ พัฒนาต่อยอด เป็น เทคโนโลยีที่ใช้ได้กว้างขึ้น และมีการทดสอบการใช้ซึ่งต้องอาศัยการศึกษา ค้นคว้าวิจัย เพื่อให้ได้ องค์ความรู้ แล้วจึงนำไปเผยแพร่ให้เกิดการถ่ายทอดภูมิปัญญา โดยการจัดทำ หลักสูตรที่มีเนื้อหาภูมิ ปัญญาท้องถิ่น สำหรับการศึกษาทุกระดับทั้งในและนอกระบบ พร้อมทั้งมี ระบบข้อมูลสารสนเทศ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การดำเนินงานดังกล่าวต้องได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล และมีการร่วมมือกัน ระหว่างหน่วยงานของรัฐและเอกชน และที่สำคัญรัฐต้องจัดระบบการคุ้มครอง ทรัพย์สินทางปัญญา

จากข้อความที่กล่าวมาข้างต้นส่งผลให้เกิดแนวคิดในการทำวิจัย เรื่อง รูปแบบวิถีชีวิตภูมิ ปัญญาท้องถิ่นของผู้สูงอายุเพื่อการถ่ายทอดสุขภาพะสำหรับชุมชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ และเป็น การวิจัยที่นำข้อมูลจากการศึกษามาจัดบริการวิชาการเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น มาถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อถ่ายทอด ความรู้ให้กับผู้สูงอายุในท้องถิ่น เรื่อง รูปแบบวิถีชีวิตภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้สูงอายุเพื่อการถ่ายทอด สุขภาพะสำหรับชุมชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้จัดทำวิจัยเล็งเห็นว่าการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อ ชุมชน สามารถทำให้ผู้สูงอายุดูแลสุขภาพของตนเองได้ในเบื้องต้นเป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- เพื่อศึกษาลักษณะของวิถีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ผู้สูงอายุใช้ในการดำเนินชีวิต จังหวัดเพชรบูรณ์
- เพื่อแนวทางการพัฒนาสุขภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

- การเก็บข้อมูลด้านเอกสาร เป็นการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยซึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิ เช่น เอกสารงานวิจัย บทความ หนังสือ แผนที่ ภาพถ่ายทางอากาศ เพื่อนำมาประมวลสรุปเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้สูงอายุในชุมชน จังหวัดเพชรบูรณ์

- การเก็บข้อมูลภาคสนาม ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ทำการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูล โดยข้อคำถามในการสัมภาษณ์จะเกี่ยวข้องกับแนวคิด ทศนคติ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำหรับรูปแบบวิถีชีวิตภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้สูงอายุเพื่อการถ่ายทอดสุขภาพสำหรับชุมชน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่ถูกเลือกด้วยวิธีการเฉพาะเจาะจง (purposive random sampling)

ผลการวิจัย

ด้านที่อยู่อาศัย

- ผู้เข้าร่วมสนทนาส่วนใหญ่ เห็นว่าผู้สูงอายุในชุมชนมีที่พักอาศัยในรูปแบบของชนบท คือมีการอยู่ร่วมกันของเครือญาติเป็นครอบครัวใหญ่และที่อยู่อาศัยต้องมีบริเวณสำหรับปลูกพืชผักสวนครัว และพื้นที่ใช้สอยในการทำกิจกรรมกับครอบครัว และผู้สูงอายุมีความเห็นว่าครอบครัวในปัจจุบันควรมีการอยู่ร่วมกันแบบครอบครัวใหญ่อีกด้วย เพื่อให้ครอบครัวมีความสมบูรณ์ในการดำรงชีวิต

ด้านโภชนาการ

-ผู้เข้าร่วมสนทนาส่วนใหญ่ เห็นว่าผู้สูงอายุไม่ได้ความสนใจกับการเลือกรับประทานอาหารมากนัก เนื่องจากการเตรียมอาหารลูกหลานหรือผู้ดูแล จะเตรียมไว้ให้ก่อนออกไปทำงาน ผู้สูงอายุบางคนได้ปรับเปลี่ยนวิธีการบริโภคอาหารตนเองให้กินอย่างง่าย ๆ ให้ครบสามมื้อ และเห็นว่าทุกวันนี้อาหารที่มีคุณภาพดี มีราคาสูงซึ่งเงินต้องเก็บไว้ใช้อย่างอื่น ในส่วนของการปรุงอาหารเพื่อรับประทานจะเน้นตำรับอาหารที่มี ส่วนประกอบของปลาและผักพื้นบ้านที่หาซื้อได้ทั่วไป ไม่ต้องไปซื้อไกลเมื่อนำมาปรุงอาหารแล้วรสชาติดี เนื่องจากผักไม่บอบช้ำ ผู้สูงอายุจะลดอาหารที่มี รสหวาน การปรุงอาหารใส่เครื่องปรุงรสบ้างบางครั้ง รวมถึงจะต้มนมทุกวันและต้มน้ำสะอาดในปริมาณมาก การเลือกรับประทานอาหารพื้นบ้านของผู้สูง อายุจะเลือกรับประทานอาหารจากรสชาติที่อร่อย ถูกปาก มีความชอบส่วนตัวและสมาชิกในครัวเรือนชอบ รับประทาน ขั้นตอนในการปรุงไม่ยุ่งยาก

สามารถหา วัตถุดิบได้ในชุมชนหรือปลูกเองโดยหากผู้สูงอายุมีการปรุงอาหารที่บ้านก็จะมีการถ่ายทอดไปสู่คนในครอบครัวโดยวิธีการสาธิตให้ปฏิบัติตาม

ด้านเครื่องนุ่งห่ม

- ผู้เข้าร่วมสนทนาส่วนใหญ่เห็นว่าด้านเครื่องนุ่งห่มของผู้สูงอายุ จะคำนึงถึงความเหมาะสมของเสื้อผ้าอาภรณ์ สีของเครื่องนุ่งห่มที่เหมาะสมกับสถานการณ์และความรู้สึกของผู้พบเห็นโดยยังมีความเชื่อที่ว่า การแต่งกายด้วยเครื่องนุ่งห่มที่มีสีสันสดใสจะแสดงถึงสถานการณ์ที่มีความสนุกสนานร่าเริง และหากแต่งกายด้วยเครื่องนุ่งห่มที่มีสีหม่น แสดงถึงสถานการณ์ที่มีความทุกข์

ด้านยารักษาโรค

- ผู้เข้าร่วมสนทนาส่วนใหญ่เห็นว่า การรักษาโรคของผู้สูงอายุ ในอดีตโรงพยาบาลอยู่ไกล การเจ็บไข้ได้ป่วยจึงมีการพึ่งหมอบ้านที่มีความรู้เกี่ยวกับสมุนไพร พืชพันธุ์ในท้องถิ่นต่างๆ ที่ผ่านการสังเกต ทดลอง เป็นองค์ความรู้ที่ถ่ายทอดจากรุ่นบุรุษ นับวันจะสูญหายไปทั้งความรู้ บุคคลผู้รู้ และทรัพยากรธรรมชาติ จากการสอบถามเกี่ยวกับภูมิปัญญาด้านสมุนไพรประเภทของสมุนไพร พืชสมุนไพร มีมากมายหลายลักษณะและหลายประเภท

จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยพบว่าผู้เข้าร่วมสนทนาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าคุณมีปัญญาท้องถิ่นทั้ง 4 ด้าน มีความจำเป็นและสำคัญต่อการถ่ายทอดสู่ชนรุ่นหลังซึ่งในแต่ละด้านมีวิธีและรูปแบบการถ่ายทอดที่แตกต่างกันออกไป ผู้เข้าร่วมสนทนาส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในด้านสมุนไพรที่มีอยู่ในท้องถิ่นที่สามารถหาได้ง่ายและแปรรูปไว้ใช้ได้โดยไม่มีค่าใช้จ่ายที่สูงและวิธีการแปรรูปไม่ได้ยุ่งยาก การใช้สมุนไพรของบุคคลเป็นการใช้ภูมิปัญญาที่ผสมกลมกลืนไปกับวิถีชีวิตประจำวันมีทั้งชนิดที่เป็นอาหารบางชนิดเป็นยา สมุนไพรเป็นภูมิปัญญาที่ปฏิบัตินับแต่เกิดจนตาย แทรกซึมอยู่กับวิถีชีวิตที่อาจแยกไม่ได้ว่าเป็นอาหารหรือยาจึงกล่าวได้ว่าเป็นการดูแลสุขภาพแบบพื้นบ้านเป็นภูมิปัญญาแห่งการพึ่งตนเอง และสมุนไพรบางชนิดสมุนไพรที่นำมารักษาผู้ป่วยเป็นสิ่งที่หาได้ในท้องถิ่น มีการใช้ในวิถีชีวิตประจำวัน

ศึกษาแนวทางการพัฒนาสุขภาพ

จากการสำรวจด้านสุขภาพชุมชนด้านต่างๆสามารถสรุปผลได้ดังนี้

พบว่าผู้สูงอายุส่วนมากมีการดูแลสุขภาพตนเองเรื่องการรับประทานอาหารและมีการดูแลสุขภาพมากขึ้น มีความโอปอ้อมอารีย์ช่วยเหลือผู้อื่น มีความรักใคร่สามัคคีปรองดอง และให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆเป็นอย่างดี ดังนั้นทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงแนวทางในการพัฒนาสุขภาพจากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำมาถ่ายทอดเพื่อสุขภาพของชุมชน โดยผู้วิจัยได้มีการจัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ การส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุโดยสมุนไพรท้องถิ่น เพื่อถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการนำสมุนไพรท้องถิ่นมาเสริมสร้างสุขภาพผู้สูงอายุและสามารถนำไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันได้ โดยสามารถประยุกต์ใช้สมุนไพรท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นภูมิปัญญาท้องถิ่น ถือได้ว่าเป็นเรื่องราวทางวัฒนธรรมแขนงหนึ่งที่ชุมชนได้สร้างสรรค์ขึ้นมาไว้สื่อความหมาย บ่งบอกตัวตน

และใช้เป็นสัญลักษณ์ในการสร้างสายใยความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนเพื่อให้สืบทอดไว้ตามรูปแบบที่ปฏิบัติกันมาช้านาน และในปัจจุบันการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาถ่ายทอดเพื่อเพิ่มสุขภาวะให้กับคนในชุมชนจะให้ความสำคัญกับการสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุเป็นหลัก การมีผู้สูงอายุจำนวนมากขึ้นและอายุยืนเกิดผลกระทบทั้งในด้านสุขภาพของผู้สูงอายุเองและปัญหาสังคมทั้งสองปัญหาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน โดยที่ผู้สูงอายุมีชีวิตประจำวันที่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมในสังคมได้ การทำงานที่เป็นบทบาทของหัวหน้าครอบครัวการติดต่อกับเพื่อนบ้านหรือบุคคลทั่วไปได้ การทำงานบ้านต่างๆ เมื่อมีปัญหาสุขภาพหรือความเสื่อมโทรมของร่างกายเกิดขึ้นจะไม่สามารถทำกิจกรรมต่างๆ หรือเข้าสังคมได้เหมือนเดิม จึงควรมีการส่งเสริมให้นำศักยภาพผู้สูงอายุโดย การใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุให้มีบทบาทเป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน ในการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ สร้างรายได้เป็นของตนเองเป็นตัวอย่าง ถ่ายทอดให้แก่คนรุ่นหลัง หรือเป็นการสืบสานภูมิปัญญาด้านต่างๆ ให้สังคมได้ตระหนักในคุณค่าของผู้สูงอายุ

อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษารูปแบบวิถีชีวิตภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้สูงอายุเพื่อการถ่ายทอดสุขภาวะสำหรับชุมชน จ.เพชรบูรณ์ โดยแบ่งเป็น 4 ด้านผลการวิจัยพบว่าในด้านที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับการอยู่รวมกันเป็นครอบครัวใหญ่ ทั้งนี้เนื่องจากการอยู่เป็นครอบครัวใหญ่จะมีการเรียนรู้ลักษณะพฤติกรรมการดำรงชีวิตที่ไปในรูปแบบเดียวกัน ถ่ายทอดไปทางเครือญาติซึ่งผลการวิจัยในด้านนี้สอดคล้องกับที่ สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2543 : 3) ให้ความหมายคำว่า “ภูมิปัญญา” ว่าความสามารถหรือแนวทางในการแก้ปัญหา ป้องกันปัญหา เช่น ความสามารถในการสร้างหรือดำรงความสัมพันธ์อันดีในครอบครัว ด้านโภชนาการพบว่าผู้สูงอายุให้ความสำคัญเกี่ยวกับการรับประทานอาหารที่มีวัตถุดิบมาจากท้องถิ่นที่ทำการเพาะปลูกเองเป็นหลัก ด้านเครื่องนุ่งห่มพบว่าผู้สูงอายุให้ความสำคัญเกี่ยวกับการแต่งตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และในด้านยารักษาโรคพบว่าผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับการนำสมุนไพรท้องถิ่นที่สามารถหาได้ง่ายตามถิ่นที่อยู่อาศัยมาใช้ในการรักษาโรคพื้นฐาน เช่นอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ เป็นต้น ซึ่งผลการวิจัยทั้ง 3 ด้านนี้สอดคล้องกับแนวความคิดของ สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2540 : 34) จำแนกภูมิปัญญาชาวบ้านตามอัตถประโยชน์ ดังนี้ภูมิปัญญาชาวบ้านเพื่อการยังชีพ ภูมิปัญญาชาวบ้านประเภทเพื่อการยังชีพมีขึ้นเพื่อการมีชีวิตอยู่รอด อยู่อย่างมีความสุขสบายตามอัตภาพเป็นภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับการเสาะหาปัจจัยพื้นฐานมีการยังชีพของสังคมปฐมฐาน ยุคที่มนุษย์เสาะหาปัจจัยด้วยวิธีเก็บเกี่ยวและการใช้แรงงาน ได้แก่ วิธีทำมาหากิน วิธีเสาะหาและจัดการเกี่ยวกับปัจจัย 4 คือ ที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค เป็นต้น ภูมิปัญญาเหล่านี้ค่อยๆ เพิ่มพูนองงามขึ้น จนดูเหมือนเป็นสิ่งสามัญ เช่น ภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับการทำกิน เริ่มแต่ภูมิปัญญาการเก็บเกี่ยว เช่น ภูมิปัญญาการหาของป่า ล่าสัตว์ ตีผึ้ง การทำและใช้เครื่องจับสัตว์น้ำ เช่น นก ปลา เสือ ช้าง เป็นต้น ภูมิปัญญาเหล่านี้ค่อยพัฒนาขึ้นเป็นอาชีพ มีรูปแบบของเครื่องมือ

เครื่องใช้เฉพาะตัว เฉพาะท้องถิ่นขึ้น หน้าไม้ ภูมิปัญญาในการเลือกพันธุ์ข้าวทำนา การไถ คราด
หว่าน ดำ เป็นต้น ภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับที่อยู่อาศัย เช่น การสร้างบ้านเรือนแบบเครื่องผูก ภูมิปัญญา
การเลือกใช้วัสดุ วิธีเย็บ ผูกริม ถักริม ผูกเงื่อน ภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมโภชนาการ ได้แก่ ภูมิ
ปัญญาในการเลือกสรรอาหาร วิธีปรุงและวิธีถนอมอาหาร

ภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับเครื่องนุ่งห่ม ได้แก่ ภูมิปัญญาในการนำสิ่งต่างๆ มาปักปิดร่างกายให้อบอุ่น เช่น
ภูมิปัญญาในการทำหินเป็นเครื่องมือทอเปลือกไม้ ทำเป็นผ้า การทำและใช้ดินเผาเพื่อปั้นฝ้าย การคิด
ทำสำหรับงานทอ ภูมิปัญญาในงานถักร้อย ปักชุน เป็นต้น และภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับยารักษาโรค
ได้แก่ การนำสมุนไพร สัตว์ แร่บางชนิดมาใช้เป็นตัวยา การผสมยา วิธีปรุงยา การใช้ยา เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

- ควรพัฒนาในด้านกิจกรรมให้ผู้สูงอายุได้พบปะกันกับสมาชิกในกลุ่มและมีการทำกิจกรรม
ในด้านการดูแลสุขภาพมากขึ้น
- หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้ในด้านสมุนไพรท้องถิ่นกับผู้สูงอายุ ให้ทราบถึง
สรรพคุณต่างๆ

บรรณานุกรม

โครงการสุขภาพคนไทย.(2558).สุขภาพกาย. สุขภาพคนไทย 2558. นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากร
และสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

ณัฐวุฒิ ใจดี และคณะ.(2555). แนวทางการพัฒนาชุมชนสู่ตำบลสุขภาวะ : กรณีศึกษาเทศบาล
ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก. รายงานการวิจัย : วิทยาลัยการ
ปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

พิมพ์ภรณ์ พรหมสวัสดิ์ และจินตนา ลีละไกรวรรณ.(2555). แนวทางการพัฒนาศักยภาพตำบลสุข
ภาวะ ตำบลวังหลุม อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร. รายงานการวิจัย : วิทยาลัยการ
ปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ริเรื่อรอง รัตนวิไลสกุล.(2557). สุขภาวะทางกาย สังคม และจิตใจ ของคนในชุมชนประชาธิปไตย
76 (ชุมชนใต้สะพานโชน 1) แขวงบางมด เขตทุ่งครุ กรุงเทพฯ. รายงานการวิจัย :
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.). (2552). องค์การบริหารส่วนตำบล ปากพูน
กับการสร้างสุขภาวะชุมชน. กองทุนเสริมสร้างสุขภาวะตำบลปากพูน.นครศรีธรรมราช

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.). (2554). คู่มือการจัดทำโครงการชุมชนสุข
ภาวะ. สงขลา : สถาบันการจัดการระบบสุขภาพ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.). (2554). การติดตามสนับสนุนและ
ประเมินผลโครงการพัฒนาสุขภาวะชุมชน. สงขลา : สถาบันการจัดการระบบสุขภาพ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.). (2554). คู่มือผู้ดูแลสุขภาพระดับ การจัดทำ
แผนที่สุขภาพระดับ. ขอนแก่น : โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.

